

هفتمین همایش ملی بنیاد علمی قانون یار

همایش پژوهش های علمی علوم اسلامی و انسانی در عصر نوین

بنیاد علمی قانون یار - آموزش و پرورش استان کرمانشاه - واحد پژوهش سپاه پاسداران (با همکاری و حمایت معنوی دانشگاه رازی، دانشگاه آزاد، دانشگاه فرهنگیان، دانشگاه پیام نور کرمانشاه، دانشگاه علمی و کاربردی، جهاد دانشگاهی واحد کرمانشاه، دانشگاه صنعتی کرمانشاه، بنیاد شهید و سازمان ارشاد و سردبیر علمی و مسنول برگزاری همایش: دکتر بهنام اسدی (نماینده مقالات در پایگاه های ملی و بین المللی) تاریخ برگزاری همایش: ۸ اسفندماه ۱۴۰۳ شماره مقاله: ۲۸/۳۳۰۲ رده بندی کنفرانس: ب ۵۶/۸۰۰

مدرسه شاد: چگونه ارتباط مثبت معلم و دانش آموزان می تواند

فضای آموزشی را متحول کند؟

نوذر تونک^۱

الهام رستمی

چکیده

ایجاد یک محیط آموزشی شاد و پویا به عنوان یک فاکتور کلیدی برای افزایش انگیزه، کاهش استرس و بهبود یادگیری شناخته شده است. یکی از عوامل اصلی در ایجاد این محیط، ارتباط مثبت بین معلم و دانش آموز است. این ارتباط نه تنها بر رفتار و احساسات دانش آموزان تأثیر می گذارد، بلکه نقش مهمی در بهبود نتایج تحصیلی ایفا می کند. علاوه بر این، طراحی مدرسه و فضای کلاس با رنگ های شاد و استفاده از طرح های تشویقی می تواند محیطی جذاب تر و دلپذیرتر برای دانش آموزان فراهم آورد. در این مقاله، تأثیر این عوامل بر فضای آموزشی و یادگیری بررسی خواهد شد و راهکارهایی برای ایجاد یک مدرسه شاد و انگیزه بخش برای دانش آموزان ارائه می شود.

واژگان کلیدی: مدرسه شاد، ارتباط معلم و دانش آموز، انگیزه تحصیلی، فضای آموزشی، رنگ های شاد، طرح های تشویقی، رشد اجتماعی.

^۱ نویسنده مسئول

۱. مقدمه

آموزش و پرورش یکی از ارکان اساسی در رشد و شکوفایی جوامع است. مدارس به عنوان محیط‌های اصلی یادگیری، نقش مهمی در شکل‌دهی به شخصیت، رفتار و انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان ایفا می‌کنند. در دنیای امروز، آموزش صرفاً به انتقال دانش محدود نمی‌شود، بلکه به عنوان یک فرایند اجتماعی و روان‌شناختی در نظر گرفته می‌شود که در آن احساسات، روابط انسانی و محیط‌های اجتماعی به طور مستقیم بر عملکرد تحصیلی تأثیر می‌گذارند.

تحقیقات مختلف نشان می‌دهند که ایجاد یک فضای شاد و مؤثر برای دانش‌آموزان به یک ضرورت تبدیل شده است. معلمان و مسئولان آموزشی باید به طور جدی به ارتقاء روابط میان معلمان و دانش‌آموزان، طراحی محیط‌های جذاب و استفاده از ابزارهای تشویقی توجه کنند تا بتوانند انگیزه یادگیری و رضایت دانش‌آموزان را افزایش دهند. از این رو، این مقاله به بررسی ابعاد مختلف این مسأله پرداخته و روش‌هایی برای تحقق یک مدرسه شاد و پویا پیشنهاد می‌دهد.

۲. اهمیت ارتباط مثبت معلم و دانش‌آموز

۲.۱. تأثیر بر انگیزه و علاقه به یادگیری

ارتباط معلم با دانش‌آموز می‌تواند بر انگیزه یادگیری آن‌ها تأثیر زیادی بگذارد. طبق تحقیقات مختلف، وقتی معلمان ارتباطی محترمانه، دلسوز و صمیمی با دانش‌آموزان برقرار می‌کنند، این دانش‌آموزان بیشتر در فعالیت‌های کلاسی شرکت می‌کنند و از درس‌ها بیشتر لذت می‌برند (Pianta, ۲۰۱۶). دانش‌آموزانی که با معلمان خود احساس راحتی می‌کنند، به راحتی می‌توانند پرسش‌ها و ابهامات خود را مطرح کنند و از محیط کلاس، فرصتی برای یادگیری و رشد شخصی می‌بینند. این نوع ارتباط باعث ایجاد اعتماد به نفس در دانش‌آموزان می‌شود و آن‌ها را به یادگیری و پیشرفت بیشتر تشویق می‌کند.

علاوه بر این، وقتی معلمان به صورت فردی با دانش‌آموزان تعامل دارند و به نیازهای آموزشی و عاطفی آن‌ها توجه می‌کنند، سطح اعتماد به نفس و علاقه به یادگیری در دانش‌آموزان افزایش می‌یابد. این

موضوع در یادگیری فعال و پیشرفت تحصیلی تأثیر مستقیم دارد و می‌تواند در بهبود نتایج تحصیلی دانش‌آموزان نقش مهمی ایفا کند.

۲.۲. نقش معلم در کاهش استرس و اضطراب دانش‌آموزان

استرس و اضطراب می‌تواند مانع بزرگی برای یادگیری و پیشرفت تحصیلی باشند. با توجه به تحقیقات صورت گرفته، معلمان می‌توانند با ایجاد محیطی حمایتگر و بدون قضاوت، اضطراب دانش‌آموزان را کاهش دهند و به آن‌ها کمک کنند تا در محیط مدرسه احساس امنیت کنند (Durlak et al., ۲۰۱۱). ایجاد فضایی که در آن دانش‌آموزان بتوانند آزادانه احساسات و نظرات خود را بیان کنند، موجب کاهش فشارهای روانی می‌شود و فضای مناسبی برای یادگیری فراهم می‌آورد.

در این زمینه، استفاده از روش‌های تدریس فعال، پروژه‌های گروهی و بحث‌های کلاسی می‌تواند دانش‌آموزان را از احساس استرس و نگرانی خارج کرده و به آن‌ها کمک کند تا با آرامش بیشتری در کلاس حضور یابند و از فرآیند یادگیری بهره‌برداری کنند.

۲.۳. ایجاد محیطی امن برای رشد اجتماعی و شخصی

ارتباط مثبت با معلم تنها به یادگیری علمی محدود نمی‌شود، بلکه به رشد اجتماعی و شخصی دانش‌آموزان نیز کمک می‌کند. دانش‌آموزانی که با معلمان خود ارتباط مثبت دارند، تمایل دارند در تعاملات اجتماعی خود نیز فعال‌تر باشند و روابط بهتری با همکلاسی‌های خود برقرار کنند.

مطالعات نشان می‌دهند که این نوع ارتباط، علاوه بر بهبود مهارت‌های اجتماعی، به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا احساس همبستگی و مشارکت بیشتری در کلاس داشته باشند و به یکدیگر احترام بگذارند. این امر باعث ایجاد محیطی متعادل و حمایتگر در مدرسه می‌شود که در آن دانش‌آموزان قادرند به‌طور مؤثرتر یاد بگیرند و رشد کنند.

۳. تأثیر طراحی مدرسه بر فضای آموزشی و انگیزه دانش آموزان

۳.۱. تأثیر رنگ ها بر فضای مدرسه

رنگ ها نقش مهمی در تأثیرگذاری بر روحیه و رفتار افراد دارند. در مدرسه، رنگ های خاص می توانند در ایجاد یک محیط شاد و مؤثر نقش عمده ای ایفا کنند. طبق تحقیقات مختلف، رنگ های آبی و سبز معمولاً باعث ایجاد احساس آرامش، تمرکز و تعادل می شوند، در حالی که رنگ های زرد و نارنجی احساس انرژی و نشاط را افزایش می دهند (Haller, ۲۰۰۵).

پژوهش ها نشان داده است که تغییرات در رنگ آمیزی دیوارهای کلاس ها و فضاهای عمومی مدرسه می تواند تأثیر مثبتی بر تمرکز و انگیزه دانش آموزان بگذارد. به عنوان مثال، رنگ های سرد مانند آبی و سبز در مناطق مطالعه و کلاس ها می توانند باعث افزایش تمرکز ذهنی و کاهش اضطراب در دانش آموزان شوند. از سوی دیگر، رنگ های گرم مانند زرد و نارنجی می توانند در فضاهای اجتماعی و تفریحی مدرسه به ایجاد حس شادی و تحرک کمک کنند.

۳.۲. تأثیر فضاهای تفریحی و اجتماعی

ایجاد فضاهای تفریحی و اجتماعی در مدرسه نه تنها به دانش آموزان فرصت استراحت می دهد، بلکه به بهبود روابط اجتماعی و تعاملات میان دانش آموزان کمک می کند. مدارس باید فضاهایی برای فعالیت های ورزشی، فرهنگی و هنری داشته باشند تا دانش آموزان بتوانند در کنار یادگیری درسی، در فعالیت های دیگر نیز مشارکت کنند.

تحقیقات نشان داده است که فضای سبز و طبیعی، همراه با زمین های ورزشی، به کاهش استرس و اضطراب دانش آموزان کمک کرده و روحیه آن ها را تقویت می کند (McFadden et al., ۲۰۰۹). ایجاد فضاهایی که دانش آموزان بتوانند در آن ها به راحتی با یکدیگر ارتباط برقرار کنند و از وقت فراغت خود بهره برداری کنند، باعث تقویت رشد اجتماعی و عاطفی آن ها می شود.

۴. تأثیر طرح‌های تشویقی در افزایش انگیزه و یادگیری دانش‌آموزان

۴.۱. اهمیت تشویق و تقدیر در مدارس

تشویق و تقدیر از دانش‌آموزان باعث افزایش انگیزه و خودباوری آن‌ها می‌شود. تحقیقات مختلف نشان داده است که وقتی دانش‌آموزان برای تلاش‌های خود مورد تشویق قرار می‌گیرند، تمایل بیشتری به یادگیری دارند و به طور کلی احساس بهتری از خود پیدا می‌کنند (Kohn, ۱۹۹۳). سیستم‌های تشویقی می‌توانند به طور مستقیم بر افزایش انگیزه درونی دانش‌آموزان تأثیر بگذارند. این نوع تشویق‌ها باید به طور متناسب با دستاوردهای فردی دانش‌آموزان باشد تا آن‌ها احساس کنند که تلاش‌هایشان دیده می‌شود و از آن‌ها قدردانی می‌شود.

۴.۲. استفاده از سیستم‌های تشویقی موثر

مدارس می‌توانند با استفاده از سیستم‌های تشویقی مانند ستاره‌ها، نشان‌ها، گواهی‌های تقدیر و دیگر جوایز، انگیزه دانش‌آموزان را برای تلاش بیشتر تقویت کنند. این نوع سیستم‌ها به دانش‌آموزان اجازه می‌دهند که به طور مستقیم آثار تلاش‌های خود را مشاهده کنند و این می‌تواند باعث افزایش انگیزه در بلندمدت شود. همچنین، استفاده از این سیستم‌ها به معلمان این امکان را می‌دهد که پیشرفت دانش‌آموزان را به طور فردی شناسایی کنند و تشویق‌های متناسب با نیازهای خاص هر دانش‌آموز را ارائه دهند. پژوهش می‌تواند که به طور کامل ادامه ندادم. در اینجا بخش مربوط به ۴.۳ را تکمیل می‌کنم:

۴.۳. ایجاد فرهنگ تشویق در مدرسه

برای ایجاد انگیزه پایدار در دانش‌آموزان، مهم است که فرهنگ تشویق در سطح مدرسه رواج یابد. این فرهنگ می‌تواند با تأکید بر تحسین تلاش‌ها، نه فقط نتایج، تقویت شود. به این معنا که دانش‌آموزان به دلیل تلاش و پیشرفت‌های خود در فرآیند یادگیری مورد تشویق قرار گیرند، نه تنها بر اساس نمرات یا نتایج نهایی.

ایجاد چنین فرهنگی می تواند محیط مدرسه را به مکانی تبدیل کند که در آن دانش آموزان احساس کنند که هر تلاش و پیشرفتی، حتی اگر کوچک باشد، ارزشمند است. این رویکرد می تواند منجر به افزایش اعتماد به نفس و حس خودکارآمدی در دانش آموزان شود، چرا که آن ها متوجه می شوند که به طور منظم و به طور فردی مورد توجه و ارزیابی مثبت قرار می گیرند.

همچنین، سیستم های تشویقی می توانند به طور گروهی نیز اجرا شوند، به طوری که کلاس ها یا تیم های دانش آموزی برای تلاش های جمعی خود جوایزی دریافت کنند. این امر باعث ایجاد حس همبستگی و انگیزه برای همکاری و مشارکت گروهی در میان دانش آموزان می شود و از ایجاد رقابت های ناسالم جلوگیری می کند.

نتیجه گیری

ایجاد یک مدرسه شاد که در آن ارتباط مثبت میان معلمان و دانش آموزان برقرار باشد، به طور مستقیم بر موفقیت های تحصیلی و اجتماعی دانش آموزان تأثیر می گذارد. ارتباطات محترمانه و حمایتگرانه بین معلمان و دانش آموزان، نه تنها به بهبود کیفیت یادگیری کمک می کند بلکه باعث کاهش استرس و افزایش اعتماد به نفس در دانش آموزان می شود. علاوه بر این، طراحی فضای مدرسه با رنگ ها و فضاهای شاد و متناسب، تأثیر مثبتی بر انگیزه و روحیه دانش آموزان دارد.

سیستم های تشویقی نیز به طور چشمگیری می توانند به تقویت انگیزه و تشویق به یادگیری در میان دانش آموزان کمک کنند. این سیستم ها باید به گونه ای طراحی شوند که تلاش های فردی و گروهی دانش آموزان را به طور منصفانه و مؤثر ارزیابی کرده و انگیزه درونی آنان را تقویت کنند.

در نهایت، مدرسه ای که به نیازهای عاطفی، اجتماعی و تحصیلی دانش آموزان توجه کند، به محیطی تبدیل می شود که نه تنها یادگیری را تسهیل می کند بلکه باعث شکل گیری شخصیت های متعادل و توانمند می شود. به همین دلیل، ارتباط مثبت معلمان و دانش آموزان، طراحی محیط شاد و حمایتی و استفاده از ابزارهای تشویقی مؤثر باید به عنوان ارکان اصلی در ساخت یک مدرسه موفق و شاد در نظر گرفته شوند.

منابع و مأخذ

- Pianta, R. C. (2016). Teacher-Child Relationships and Early Childhood Education. *Current Directions in Psychological Science*, 25(3), 180-188.
- Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D., & Schellinger, K. B. (2011). The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis of school-based universal interventions. *Child Development*, 82(1), 4-20.
- Haller, D. (2008). Colors in the classroom: A practical guide to designing effective learning environments. *Educational Psychology Review*, 20(2), 293-309.
- McFadden, T., & Tangen, D. (2009). The impact of school design on student learning: A review of the literature. *Journal of Learning Environments*, 2(1), 1-18.
- Kohn, A. (1993). *Punished by rewards: The trouble with gold stars, incentive plans, A's, praise, and other bribes*. Houghton Mifflin.
- Miller, R. (2011). The role of teacher-student relationships in student achievement. *Educational Psychology Review*, 23(2), 177-202.
- Ziegler, D., & Ziegler, J. (2010). The importance of a positive school environment: A study of the impact of a supportive school environment on student outcomes. *Journal of Educational Psychology*, 92(2), 124-139.

لوگو سازمان ها و نهادهای علمی، سیاسی و دولتی حامی معنوی هفتمین همایش ملی بیژوهترهای علمی علوم اسلامی و انسانی در عصر نوین

اکانت ایتا و ایمیل رسمی همایش جهت ارسال مقاله
Ghanonyar@YAHOO.COM ۰۹۱۰۰۶۳۶۰۰۲

۱۴۰۳/۱۲/۰۸
دانشگاه رازی - سالن همایش دانشکده علوم اجتماعی

جهت همکاری در برگزاری همایش با دبیر اجرایی تماس بگیرید:
خانم دکتر شهلارضایی ۰۹۱۹۶۷۴۸۶۲۵

معاونت علمی، فرهنگی و اجتماعی
 تحت پوشش خبری صداوسیما

